

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Miluše Doškové a soudců Mgr. Evy Šonkové a JUDr. Karla Šimky v právní věci žalobkyně: **EDEMOST s. r. o.**, se sídlem Štítného 338/18, Praha 3, zastoupena JUDr. Ondřejem Trubačem, Ph.D., LL.M., advokátem, se sídlem Klimentská 1216/46, Praha 1, proti žalovanému: **Odvolací finanční ředitelství**, se sídlem Masarykova 427/31, Brno, proti rozhodnutím žalovaného ze dne 1. 10. 2018, č. j. 43239/18/5300-22444-707622 a č. j. 43238/18/5300-22444-707622, o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 19. 5. 2021, č. j. 5 Af 47/2018 - 131,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II.** Žalobkyně **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III.** Žalované **s e** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti **n e p ř i z n á v á .**
- IV.** Ustanovenému zástupci žalobkyně JUDr. Ondřeji Trubačovi, Ph.D., LL.M., advokátovi, **s e p ř i z n á v á** odměna za zastupování a náhrada hotových výdajů ve výši **8 228 Kč**, která mu bude vyplacena do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku z účtu Nejvyššího správního soudu.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] V záhlaví označeným usnesením Městský soud v Praze (dále jen „napadené usnesení“ a „krajský soud“) zastavil řízení o žalobě žalobkyně proti dvěma v záhlaví označeným rozhodnutím žalovaného ve věci doměření daně z přidané hodnoty za zdaňovací období měsíců ledna, února, března, dubna, května, června a července roku 2015.

[2] Krajský soud v napadeném usnesení nejprve shrnul dosavadní průběh řízení, z něhož při posouzení vycházel. Usnesením ze dne 12. 12. 2018, č. j. 5 Af 47/2018 - 43, vyzval žalobkyni, aby ve lhůtě 15 dnů uhradila soudní poplatek za dvě napadená rozhodnutí žalované ve výši 6 000 Kč, na což žalobkyně dne 3. 1. 2019 reagovala žádostí o osvobození od soudních poplatků. Usnesením ze dne 5. 11. 2020, č. j. 5 Af 47/2018 - 107, soud žalobkyni přiznal částečné osvobození od soudních poplatků, a to „*ve výši 2 000 Kč za soudní poplatek z podané žaloby*“. Proti tomuto usnesení se žalobkyně bránila kasační stížností, kterou Nejvyšší správní soud zamítl rozsudkem ze dne 26. 2. 2021, č. j. 3 As 369/2020 - 17. Krajský soud následně znovu usnesením

ze dne 8. 4. 2021, č. j. 5 Af 47/2018 - 125, vyzval žalobkyni k uhrazení částečného soudního poplatku 4 000 Kč. Tato výzva byla žalobkyni doručena dne 16. 4. 2021, přičemž dne 3. 5. 2021 uplynula lhůta k zaplacení soudního poplatku, v níž žalobkyně částečný soudní poplatek nezaplatila. Namísto toho dne 30. 4. 2021 žalobkyně krajský soud opakovaně požádala o (úplné) osvobození od soudních poplatků.

[3] Krajský soud s odkazem na judikaturu Nejvyššího správního soudu (rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 6. 2008, č. j. 4 Ans 5/2008 - 65, ze dne 26. 2. 2021, č. j. 3 As 369/2020 - 17, ze dne 23. 4. 2015, č. j. 2 As 66/2015 - 25, a ze dne 29. 3. 2007, č. j. 7 As 69/2005 - 128) uvedl, že žalobkyně ve své žádosti ze dne 30. 4. 2021 neuvedla žádné nové skutečnosti, které v době podání její první žádosti neexistovaly, a proto se touto žádostí nezabýval a řízení pro nezaplacení částečného soudního poplatku zastavil. Nově uvedené skutečnosti týkající se zdravotního stavu jednatelky žalobkyně již v době první žádosti existovaly. Nově tvrzené okolnosti ohledně prodeje jednatelova rodinného majetku žalobkyně nikterak časově nezařadila ani neosvědčila žádnými doklady, což jde vzhledem k jejímu břemenu tvrzení a povinnosti svá tvrzení osvědčit k její tíži. Podmínek, za kterých lze rozhodovat o opakované žádosti o osvobození od soudních poplatků, si žalobkyně musela být vědoma z rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 2. 2021, č. j. 3 As 369/2020 - 17, v její věci. Krajský soud dále dodal, že částečné osvobození ve věci žalobkyně bylo totožné s částečným osvobozením v usnesení ze dne 15. 7. 2020, č. j. 14 Af 22/2020 - 37, na základě něhož žalobkyně soudní poplatek uhradila. To, že žalobkyně v nyní přezkoumávané věci brojila proti dvěma rozhodnutím a byla povinna zaplatit částečný soudní poplatek ve dvojnásobné výši, nemá podle krajského soudu vliv na to, zda a v jakém poměru má být žalobkyně od soudního poplatku osvobozena.

II. Kasační stížnost a vyjádření žalovaného

[4] Žalobkyně (dále „stěžovatelka“) napadla usnesení krajského soudu kasační stížností z důvodu podle § 103 odst. 1 písm. e) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“). Namítá, že krajský soud měl před vydáním napadeného usnesení rozhodnout o opakované žádosti stěžovatelky o osvobození od soudních poplatků. V této žádosti detailně vylíčila skutečnosti zakládající neschopnost uhradit částečný soudní poplatek 4 000 Kč.

[5] Stěžovatelka dále odkázala na usnesení rozšířeného senátu ze dne 25. 5. 2021, č. j. Ars 3/2019 - 19, publ. pod č. 4210/2021 Sb. NSS, z něhož dovozuje, že v kasační stížnosti proti usnesení o zastavení řízení lze uplatnit námitku týkající se neosvobození od soudních poplatků, pokud o přiznání osvobození nebylo vůbec před zastavením řízení rozhodováno. Stěžovatelka tak byla zbavena veškerých možností se proti neosvobození bránit. Podle nálezu Ústavního soudu ze dne 20. 1. 2010, sp. zn. I. ÚS 1439/09, se krajský soud musí vypořádat s novou žádostí o osvobození od soudních poplatků podanou po předchozím zamítavém usnesení, a to před zastavením řízení.

[6] Stěžovatelka nesouhlasí se závěrem krajského soudu, že nebyl povinen se opětovnou žádostí zabývat z důvodu, že neobsahovala žádné nové skutečnosti. Původní žádost byla podána 3. 1. 2019 a opětovná 30. 4. 2021. V mezidobí došlo ke zhoršení finanční situace stěžovatelky i jejího jednatelky, která může mít vliv na posouzení poměrů stěžovatelky. Ke změně poměrů došlo i v důsledku množství daňových řízení vedených žalovaným, na která navazují soudní řízení před správními soudy.

[7] Odkaz na soudní řízení vedené pod sp. zn. 14 Af 22/2020 je podle stěžovatelky zavádějící, jelikož postupem času se její situace nadále zhoršuje. Uložená povinnost ve dvojnásobné výši je pro stěžovatelku i jednatelky likvidační. I přes nedostatek prostředků musí

být stěžovatelce zaručena možnost domáhat se stanoveným způsobem svého práva u nezávislého a nestranného soudu.

[8] Stěžovatelka dále poukázala na nekonzistentnost posuzování majetkových poměrů stěžovatelky ve velmi blízké časové souvislosti. Ačkoliv je možná jistá míra soudního uvážení, musí se pohybovat v zákonných mezích a odpovídat skutkovým okolnostem (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 5. 2013, č. j. 6 As 75/2013 - 18). S podobnými případy je nutno zacházet podobně. Stejně poměry Nejvyšší správní soud za zvlášť závažné důvody pro osvobození od soudních poplatků považuje.

[9] Žalovaný navrhl kasační stížnost zamítnout. Stěžovatelka v kasační stížnosti netvrdí, v čem spočívala změna majetkových poměrů v rámci opětovné žádosti o osvobození od soudních poplatků. Napadené usnesení je řádně odůvodněné a v souladu s judikaturou Nejvyššího správního soudu.

III. Právní posouzení Nejvyššího správního soudu

[10] Nejvyšší správní soud posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že byla podána včas, osobou k tomu oprávněnou, směřuje proti rozhodnutí, proti němuž je podání kasační stížnosti přípustné, a stěžovatelka je zastoupena advokátem (§ 102 a násl. s. ř. s.). Rozsudek krajského soudu přezkoumal v rozsahu kasační stížnosti a v rámci uplatněných důvodů. Zabýval se také tím, zda netrpí vadami, k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

[11] Kasační stížnost není důvodná.

[12] V první řadě Nejvyšší správní soud uvádí, že předmětem přezkumu v tomto řízení je napadené usnesení o zastavení řízení.

[13] Nejvyššímu správnímu soudu nepřísluší znovu přezkoumávat závěry usnesení krajského soudu ze dne 5. 11. 2020, č. j. 5 Af 47/2018 - 107, jímž bylo stěžovatelce přiznáno částečné osvobození od soudních poplatků. Učinil tak již ve svém rozsudku ze dne 26. 2. 2021, č. j. 3 As 369/2020 - 17, jímž kasační stížnost stěžovatelky zamítl.

[14] Závěry usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 5. 2021, č. j. Ars 3/2019 - 43, na něž stěžovatelka odkazuje, nejsou pro posouzení její věci přílehlavé, neboť řeší situaci vzájemného vztahu souběžně probíhajících řízení o kasačních stížnostech proti usnesení o neosvobození od soudních poplatků a na něj navazujícího usnesení o zastavení řízení. V případě stěžovatelky však krajský soud rozhodl o částečném osvobození od soudních poplatků, vyčkal na rozhodnutí Nejvyššího správního soudu o kasační stížnosti proti němu směřující, znovu vyzval stěžovatelku k zaplacení částečného poplatku a řízení pro nezaplacení soudního poplatku napadeným usnesením zastavil. V napadeném rozhodnutí (odstavce 6 až 10) se podrobně vyjádřil k tomu, proč k opakované žádosti o osvobození od soudních poplatků nepřihlédl a nerozhodoval o ní.

[15] Jádrem sporu ve věci stěžovatelky tedy je, zda měl krajský soud k opakované žádosti o osvobození od soudních poplatků přihlídnout, posoudit v ní uvedená tvrzení a znovu rozhodnout o návrhu stěžovatelky na úplné osvobození od soudních poplatků.

[16] Krajský soud správně odkázal na judikaturu Nejvyššího správního soudu a odůvodnil, že o osvobození od soudních poplatků lze požádat opakovaně a závisí na aktuálních poměrech

žadatele. Správně také uvedl, že o řádně podané opakované žádosti o osvobození od soudních poplatků musí být rozhodnuto dříve, než soud rozhodne o zastavení řízení. To však neplatí paušálně. Podle závěrů rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 6. 2008, č. j. 4 Ans 5/2008 - 65, na který krajský soud odkazuje, „[o] *opakované žádosti o osvobození od soudního poplatku v rámci jednoho řízení je soud povinen rozhodnout jen v případě, že tato žádost obsahuje nové, dříve neuplatněné skutečnosti, zejména došlo-li ke změně poměrů účastníka řízení.*“ Opakované podání žádosti s udáváním důvodů, které existovaly již v okamžiku první žádosti, jakkoliv je žadatel poprvé opomněl uplatnit, je v rozporu s § 36 odst. 3 s. ř. s. O takovéto opětovné žádosti proto soud nemusí rozhodovat (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 7. 2011, čj. 8 As 65/2010 - 106, bod 10).

[17] Nejvyšší správní soud se tedy dále zabýval otázkou, zda v opakované žádosti stěžovatelka uvedla skutečnosti, které již existovaly v okamžiku podání žádosti první.

[18] V opakované žádosti ze dne 30. 4. 2021 (č. l. 127 spisu krajského soudu) stěžovatelka znovu uvedla, že v důsledku daňových řízení je v likvidační situaci. Ohledně jednatele sdělila, že musel prodat rodinný majetek, přičemž *nyní* už žádným nedisponuje. Jelikož nemohl splácet své půjčky, je veden v registru dlužníků a nemůže si peníze půjčit. K osvědčení těchto tvrzení nedoložila žádné dokumenty. Zároveň uvedla, že „*v současné době*“ je jednatel v důsledku úrazu pravé ruky a s tím související omezenou hybností pracovní neschopný, přičemž „*po skončení nouzového stavu čeká jednatele operativní zúrok*“. Na podporu svých tvrzení doložila stěžovatelka lékařské zprávy vypovídající o stavu ke dni 21. 9. 2020.

[19] Oproti tomu ve své první žádosti o osvobození od soudních poplatků ze dne 3. 1. 2019 stěžovatelka pouze obecně uvedla, že nedisponuje finančními prostředky, čelí exekucím a zajišťovacím příkazům. Dne 28. 1. 2019 na výzvu a po poučení krajského soudu doplnila, že nedisponuje žádným majetkem, nemá žádný zůstatek na účtu, žádné pohledávky. K vyplnění formuláře o osobních a majetkových poměrech byla stěžovatelka vyzvána krajským soudem znovu dne 19. 5. 2020 (přípis č. l. 84 spisu krajského soudu), a to obecně bez bližší specifikace, jaké údaje krajský soud od stěžovatelky postrádá či co má nad rámec svých předchozích tvrzení objasnit. Dne 3. 6. 2020 stěžovatelka krajskému soudu zopakovala, že nevlastní žádné nemovitosti ani movité věci. Nemá žádný zůstatek na bankovních účtech, pohledávky ani žádné další nezdanitelné příjmy, přičemž se nachází v likvidační situaci. Poukázala na to, že v jiných řízeních (např. i v řízení u Nejvyššího správního soudu vedeném pod sp. zn. 2 Afs 389/2019) jí bylo přiznáno úplné osvobození od soudních poplatků a ustanoven zástupce. V závěru žalobkyne uvedla, že podání vyhotovil sám její jednatel bez právní pomoci, kterou si stěžovatelka ani jednatel nemohou dovolit, a žádá o omluvení formálních nedostatků.

[20] Na základě skutečností vyplývajících z opakované žádosti stěžovatelky o osvobození od soudních poplatků se Nejvyšší správní soud ztotožnil s posouzením krajského soudu, že stěžovatelka neunesla své břemeno tvrzení, přičemž svá tvrzení nedostatečně konkretizovala a nikterak je neosvědčila. Zejména v opakované žádosti odkázala na špatný zdravotní stav jednatele, který však doložila lékařskými zprávami vypovídajícími o stavu (již) ke dni 21. 9. 2020, tj. ještě před rozhodnutím o první žádosti o osvobození od soudních poplatků (ze dne 5. 11. 2020, č. j. 5 Af 47/2018 - 107). Znamená to, že tato skutečnost podstatná pro posouzení jejich majetkových poměrů již ke dni rozhodnutí o částečném osvobození od soudních poplatků existovala. Stěžovatelka ji však neuplatnila, a proto se jí v opakované žádosti o osvobození od soudních poplatků nelze dovolávat. O změně majetkových poměrů jednatele sice stěžovatelka hovoří jako o skutečnostech nastalých „*nyní*“, avšak nikterak neosvědčuje jejich pravdivost. Ani v kasační stížnosti stěžovatelka konkrétně nenamítá, které jsou ony nové okolnosti,

jež nastaly po 5. 11. 2020 a na základě nichž by se měl znovu krajský soud zabývat její žádostí o osvobození od soudních poplatků.

[21] Krajský soud tedy v napadeném usnesení v souladu s judikaturou Nejvyššího správního soudu řádně odůvodnil, proč o opakované žádosti o osvobození od soudních poplatků nebyl povinen rozhodnout, a mohl řízení pro nezaplacení částečného soudního poplatku zastavit.

[22] Nejvyšší správní soud konstatuje, že ze spisu krajského soudu není zřejmé, z jakých důvodů krajský soud rozhodl o první žádosti o osvobození od soudních poplatků více než rok a deset měsíců po jejím podání (resp. až po roce a cca 4 měsících opakovaně vyzval stěžovatelku k vyjasnění jejich poměrů a poté až po 5 měsících o žádosti rozhodl), přestože se jedná typově o věc, která má být projednána přednostně (§ 56 odst. 2 s. ř. s.). Nepochybně je nutno přisvědčit stěžovateli, že mezi první a opakovanou žádostí o osvobození od soudních poplatků uběhla dlouhá doba, v níž mohlo dojít k výrazným změnám v jejich poměrech. Avšak krajský soud v první výzvě ke sdělení majetkových poměrů ze dne 7. 1. 2019 (č. l. 46 spisu krajského soudu) stěžovatelce skutečně detailně a návodně vysvětlil, že má uvést a přesvědčivým způsobem osvědčit, jaký vlastní majetek, jaké jsou její příjmy, zdroje nákladů, pravidelné výdaje a závazky. Uvedl také, že „*je nezbytné, aby si soud mohl na podkladě předložených dokladů učinit podrobný a úplný obraz o majetkové situaci žalobce, aby tak mohl posoudit, nakolik by pro žalobce bylo zaplacení soudního poplatku citelné*“ (zdůraznění dodáno). Z tohoto poučení tak stěžovatelka (i bez zastoupení advokátem) mohla bezpochyby vyrozumět, co je cílem požadavku na osvětlení majetkových poměrů, a o jakémkoliv zhoršení své situace mohla a měla kdykoliv během roku a deseti měsíců až do rozhodnutí o žádosti o osvobození od soudních poplatků krajský soud informovat. O tom, co a jak má stěžovatelka tvrdit, byla zpravena i v rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 2. 2021, č. j. 3 As 369/2020 - 17. V odstavci 16 se jí dostalo poučení, že požádat o osvobození může v řízení před krajským soudem opakovaně, musí však uvést nové skutečnosti, které „*zde neexistovaly již v okamžiku vydání napadeného usnesení městského soudu a jež by mohly mít vliv na posouzení dostatečnosti prostředků na zaplacení soudního poplatku (srovnej rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 3. 2007, č. j. 7 As 69/2005 - 128). Touto okolností může být i změna majetkových poměrů jednatele stěžovatelky.*“ Ani v návaznosti na toto poučení však stěžovatelka ve své opakované žádosti svým povinností tvrdit a osvědčit relevantní skutečnosti objektivně nedostála. Napadené usnesení o zastavení řízení pro ni nemohlo být vzhledem k okolnostem překvapivé. Nejvyšší správní soud nepomíjí ani fakt, že nebyla zastoupena advokátem, kterého si podle svých tvrzení nemohla dovolit. Vyličení a popis svých vlastních majetkových poměrů a jejich doložení však není úkonem, který by vyžadoval právní vzdělání.

[23] Namítá-li stěžovatelka, že částečné osvobození krajským soudem není konzistentní s rozhodováním jiných senátů téhož soudu či Nejvyššího správního soudu o týchž poměrech stěžovatelky, je nutno zopakovat, že předmětem tohoto řízení není částečné osvobození od soudních poplatků v usnesení krajského soudu ze dne 5. 11. 2020, č. j. 5 Af 47/2018 - 107. Jeho přezkum provedl Nejvyšší správní soud již v rozsudku ze dne 26. 2. 2021, č. j. 3 As 369/2020 - 17, jehož závěry je Nejvyšší správní soud nyní vázán. Osvobození od soudních poplatků zároveň vždy závisí na tom, co v konkrétním případě žadatel tvrdí a osvědčí, přičemž je nutno přihlídnout i k nezbytnosti zastoupení advokátem.

[24] Nejvyšší správní soud se shoduje s krajským soudem i v tom, že dvojnásobná výše soudního poplatku odpovídající dvěma napadeným správním rozhodnutím nemá mít vliv na výši či poměr osvobození. Stejnou částku by stěžovatelka byla povinna zaplatit, kdyby brojila proti těmto rozhodnutím dvěma samostatnými žalobami. Soud v kontextu jejích tvrzení zvažoval, zda je stěžovatelka schopna poplatky uhradit celé, a když shledal, že ne, určil část, jejímuž uhrazení jí osvědčená majetková situace nebránila. Bylo pak otázkou procesní strategie

stěžovatelky, zda si za daných podmínek nakonec zvolí zaplatit částečný soudní poplatek pouze za jedno z napadených rozhodnutí a soudu sdělí, za které, nebo zda nezaplatí vůbec.

[25] Vzhledem ke shora popsaným okolnostem případu stěžovatelky má Nejvyšší správní soud za to, že nedošlo k újmě na jejím právu na spravedlivý proces.

IV. Závěr a náklady řízení

[26] Ze všech výše vyložených důvodů Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že stěžovatelkou uplatněné kasační námitky nebyly důvodné, a neshledal vady podle § 109 odst. 4 s. ř. s., k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti. Proto zamítl kasační stížnost jako nedůvodnou podle § 110 odst. 1 s. ř. s., věty poslední. O věci přitom rozhodoval bez jednání za podmínek § 109 odst. 2 s. ř. s.

[27] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodl Nejvyšší správní soud podle § 60 odst. 1 s. ř. s., ve spojení s § 120 s. ř. s. Žalobkyně neměla v tomto kasačním řízení úspěch a úspěšnému žalovanému nevznikly náklady přesahující jeho běžnou úřední činnost. Proto soud vyslovil, že žalobkyně nemá právo na náhradu nákladů řízení, a žalovanému ji nepřiznal.

[28] Žalobkyni byl usnesením Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 9. 2021, č. j. 2 Afs 141/2021 – 18, ustanoven zástupcem JUDr. Ondřej Trubač, Ph.D., LL.M., advokát. Odměnu za zastupování v tomto případě hradí stát (§ 35 odst. 10 s. ř. s., věta první za středníkem). Ustanovenému zástupci byla přiznána odměna v řízení o kasační stížnosti za dva úkony právní služby (spočívající v první poradě s klientem včetně převzetí a přípravy zastoupení a vyhotovení návrhu ve věci samé – doplnění kasační stížnosti) [§ 11 odst. 1 písm. b) a d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (dále jen „advokátní tarif“)]. Za tyto úkony mu náleží odměna ve výši 6 200 Kč [§ 9 odst. 4 písm. d) advokátního tarifu] a 600 Kč jako paušální náhrada hotových výdajů [§ 13 odst. 4 advokátního tarifu], celkem tedy 6 800 Kč. Ustanovený zástupce doložil, že je plátcem daně z přidané hodnoty, a proto se mu přiznaná odměna zvyšuje o 21 % čítajících výši této daně na konečných 8 228 Kč. Tato částka mu bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 dnů ode dne právní moci tohoto rozsudku na účet, který uvedl ve svém podání.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 31. ledna 2022

JUDr. Miluše Došková
předsedkyně senátu